

Коллектив аңаа чоргаарланыр

Коммунист дугайында чугаа

«Союз»-«Аполлон» программазы-биле

Шериг албаны өрттирип турган оолдарнын ортузунга хуусаа төнгөн дайымчаларнын калап чыгырар дугайында чугаа дыйган апарган.

— Монгуш, шериг албаны өрттирер хуусаа төнгөн, чапардыр бис, төрөн чөриге барган чүрү канчаар, кала, чүге амылдаар сен? Чагаа, харылааа үсөөр, найырдалыс улам чыдар ужуруг деп чүвени утун, талак!— деп, каян шериг албанындал халажын турда ою өөрү орус, украин, татар болган өскө-даа оолдарнын чагымын билгир болган.

Оон бээр элден каш чылдар өрткен. Амык шериг ою Монгуш Сенди-Сүрүн өөрүнүн чагымын утуйн, чыл санмыла-ла олар-биле чагаалажын келген. «Шериг хөтөн-даа алмырлас кижиле эвес мен бе, аал-оранымда келгеш, милиция шугумуна-да амылдай берим. Күзел илде болган» деп ол өөрүнге чагаалажып дымалдып-даа турган.

1956 чылда Монгуш Сенди-Сүрүн шериг албанындал халажын келген, биче кала дымалтын чөрүп, өвүр рай-куүскөмүнү милиция кишинге амылдай берген, күзел күштүгө ою чүрү-даа доктала шыдаас деп чугаа бар. Күзелдин кыйгызы-биле амылдай турган чоругура, амылдай-даа чагай болур. Баштай милиция кишинин ескерттарына, паспорт стотунун на-чалыгына, оон сонда со-циалисти өчү-хөргөнгин оор-лаар чорук-биле демисел сал-бырынды инспекторунга амылдай келген.

Даанырган амыл-хүдөөлөгө-нинге ак сеткилин чорутуу, хөй-ниити амылыга иде-

кейлиги Сенди-Сүрүн Санчыевич баштайгы чылдарындаан көргүзү берген. Бодунга күлөөнгө хөргөңгө лөгөдөл-дө, буга чурттуу милициянын дайымчаларын амылдыралыга 1968 чыл чөре утундурбас Мычан ол партиянын хүрөөлөгө-нинге кирген болган оон нам-ларынга балабас армы болуп арткан.

Кандыг-даа амылга билгир, мергежил, арта-дуржулга хө-рек. Мычангы Иштики хөрекер министрствозунун шугу-му-биле амылдаары, ичеге хө-рөө, оор-самчыгдал, кем-хө-рөктү сыйгалары нарын бол-ган берге хөрекер. Амаа быжыг тура-соруктуг, чүтүдүдүг, шы-гылак кижиле тааржыр. Мын-жыларнын бирөөни Монгуш Сен-ди-Сүрүн Санчыевич болган. Ол бодунун мергежилы, билини белдери-биле ийи улаа тур чуртарга өөренип чороан. Кү-рүнелин социалисти өчү-хө-рөгөнгин оор-лаар, төчөг-лөөр, самчыгдал кишилерни истеп, илердер талазы-биле милициянын удуг лейтенанты-ды төлөнтүп үдүн кирип тур-пар.

Кажар, ошуг өөрларын ту-дар, илердер талазы-биле ою дуржулганы байлап. Манай чагыс чижекте короолнер. Бо чылым өскөдө районду белекче склазилан дүк хө-ректин турар апарган. Ону оор-лаанар өскө кижилер дам-чыштыр кажарлап, бичелер оорлаан база катап дээр ту-жагап, ачканын амылдай турган. Кайла-даа докталам амыл чок чамлык кижилер хүнүн-чө столвагга көп чөмөлүн баран-саран-даа салып алар, ачкы-көпөктүг апарганын өскөрүп каап, ол дугайын оларга сезилгеш дүк

оорларын мычаар илердеп сыйгалал. Ол мыкшак белекче склазилан өрөдөкчелер турган бир хамааты ка-жарлап, хөй түнүгү ачкы-хө-рөгөнгин бодунга шилгөдөп ая турганын база илереткен. А бир хөйжү хөй хураганын ба-гай ажааган өлүргөн, оозун кажаа иштинин көрөгөнгин адаанга чажырып хөп каан турган, оон мын 90 улуг хөй-нүгү самчыгдал чидирген турга-нын база сыйгалал. Бодунун дөрт абаан-хүдөөлөгө талазы-биле оон амылдын чамлык чижектери мындыр.

Монгуш Сенди-Сүрүн Сан-чыевич идепкейиг хөй-ниитчи. Ол талантлыг бот-тымыг-тыр артист. Өвүр районга амылдап турган уран чүрү концерттеринин көрүдөңгө киришинде чөре чыда ка-бас. Уран чүрүдүн республика көрүдөңгө ийи улаа кириш-кен болган оон каргыраанын, ыраанын көрүчүлөр каш ка-тан адыш чаксап хүлөөп ал турган.

— 1972 чылда ССРЭ-нин Иштики хөрекер министрствозунун шугу-му-биле органи-застан Москвага өрткен бот-тымыггы уран чүрү фести-валыга киржип аас-кежиктиг болган мен. Мычан Тылаа 6 кижиле марап бис. Ол фести-валдын лауреады болганым утундурбас — деп. Сенди-Сүрүн Санчыевич чугалап тур-пар. Бөкүтү Семён Лукчик Бухтеев удурутп чораш бол-ган оон-составында дээр дөп талантлыг милиция амыл-дакчылары Татьяна Сат, Та-мара Солунга, Хомуку Лазар-ою болган оон-даа өскөлер кирип турган. Бот-тымыггы уран чүрүге идепкейиг кир-жилгези үнөлөөш, удуг лей-

тенантыга ССРЭ-нин Иштики хөрекер министрствозунун дипломун тымыскай, Москва-нын чамлык бугуруле чөре-линге, илагыи Күрүнелин Россия концерт залына оон каргыраа, ырм күүсеткейи Москвада улуг сонугула-биле уткаан.

Сенди-Сүрүн Санчыевич 1975 чылдан өгөлөп Эраин рай-онда амылдай берген болган бодунга даанырган-даа, хөй-ниитчи-даа идепкейиг амыл-чорудулазын ама-даа уламчы-лап чорутур. Районун бот-ты-мыггы уран чүрү көрүдө-ңгө үргүлү докталам кир-жип келген. Ол амаа чүрө бо-ду илепкейиг киржип турар эвес, харын милиция, проку-ратура болган суд албан чө-рлерин амылдакчыларын өл-чө организастан, бот-тымыг-гы уран чүрү бөлүмүн тур-гускаш, оон солун програм-малыг концертти колхозтарга ба-рып сонугулап турар.

Совет улугун фашисти Германия ашкан улуг Тил-дөлөгүнүн 30 чыл оюнун бугу-дүдүңдө ССРЭ-нин Иштики хө-рекер министрствозунун шугу-му-биле байырлагла алар болдурган бот-тымыггы уран чүрү көрүдөңгө фести-валыг организастан турган. Оон түнүгөйи Монгуш Сен-ди-Сүрүн Санчыевич эи эки хөдөкчелер-биле ка-лым «социалисти чамлык чуртарга бар, бодунун талантлыг өнүккөгө аян туруп бер аас-кежиктиг болган. Ол чокка чаа, Тил-дөлөгө хүнүнү муруну чар-мында, ССРЭ-нин Иштики хө-рекер министрствозунун мурундал барган талантлыг коллектив-биле кады ГДР-ге, Польшага болган Европада

социалисти өскө-даа чуртар-га чораш чанып келген. — Мөөн хөмүс-биле, кар-гыраалаарым оң чуртар-нын чону аажок сонугулаар болду. Амаа төвүндө келген Тыва АССР-нин огулуну та-лантымы солун-дур деп немец төп солуннарнын бирөөнине бижең болган. Дам билдир ө-рүм өчүдүрүп берген. Ук со-луну менөө тураскаал кыл-дыр берген, шыжар чорутур мен — деп, милициянын удуг лейтенантымы чугаалады.

Сенди-Сүрүн Санчыевич ам бодунун коллективинде партия өгө организастантын секре-тарым, коммунист эш-өөрүнү ол улуг идегели бөдик хары-салга-биле бугурулди, шыжар чорутур. Оон алгы-да ол «Билгир» иштелишин район салбырынн кижиги-нү, илепкейиг докторларын бирөөни. Хөй-лү-дүрүм, соци-алисти өчү-хөргөнгин кама-лаарыга хамаарышкан тема-ларга лекция бөсөдөн чон ор-тузунга помчуп, лекция про-пагандазын илепкейиг кир-жип турар. Хөй-лү-дүрүм те-мазын лекция пропаганда-зын илепкейиг чоруду тура-ры жөш РСФСР-нин Дам Со-ветинин Президиумунун Хүндүлөгө бижини амаа ты-мыскап.

Хөй-ниитини-даа амы-лда, албан-хүдөөлөгөнгө-даа шугуру болган амыл-рал-чурталгазын-даа төлөнт-тиг кижилерин бирөөни — Сенди-Сүрүн Санчыевич Мон-гушту дугайында оон шыжыр-ды, шыжарла коллектив-даа, чагыс чө чуртуттар-даа чоргаарлаштыр.

Д. ЕНДАН.

1975 чылдын июльда «Союз» болган «Аполлон» деп космос көрөблдеринин дуржулгалыг умудушуну болур. Ол уму-душунга белекчегил залчегил чадазы — бо чылым мэртта өрткен совет болган амери умудушуну башкаар төптөрүн кады өрөдөлгөң болур.

Өрөдөлгө үзүндө космос көрөблдерин амылдап турар хөй-лөрүнүн дуза-зын кады умудушунун шөндөлгөң нылдып, башкаар төптөрүн ижиле-ринин кады хөдөйишинин амылдап кыл-ган харылаанын шугумнарнын амылын тымыскап. Башкаарыган совет Төвүнү амы-лынга АНШ-тын аэроавтика болган кос-мос делгенерин шыжылээр талазы-биле Национал башкаарылазын амери тус-кай өртенгилер киришин, а совет тус-кай өртенгилер башкаарыган амери Төвүнү амылыга киришинер. ЧУРУНТА: умудушун башкаар совет Төлтүп кол залы. Н. АКИМОВТУҢ Фотосу (СЭТА-нын фото-хрониказы).

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

УЛАМ ЭКИ АЖЫЛДААР

ЛИССАБОН. (СЭТА). Июнь 10-да Португалияга чаканат докталапкан байырлаа — Нация хуну болган. Илчамыже амылчыларнын болган ал-бан-хаакчыларнын денел чок хөй нуруу амылдай үнгөн. Португалиянын профвиледеринин Интернационал федера-циянын кыйгырын бугулаар хөй-хөй бугуруле болган ал-бан чөрлеринге ол хуну күн-ажыл хуну кылдыр чарлаан.

Интернационал кыйгы-рымынга харылаашкан, фаб-рикаларга болган заводтарга Революст чөвүдөлгүн кижиги-нери болган Тур чакан-тын министрлери чорданар. Олар митингилерге болган хурааларга сөс алган, чуртта «бугуруле даш калбарган туачуушкун» чоруп тура шиттирлөө чөгүр сорула-

Чилини Компартиязының медегелели

БУЭНОС-АЙРЕС. (СЭТА). Чилини Коммунист партия-зы Пиночеттин фашист бугу-чурумуна уду демсегин турар чуртту бугу депшилге-ле чурттеринин чагыс эвни быжылгаар талазы-биле хөдө-йишкенин илепкейигде-ринге амылчы чонларны кый-гырын медегелди чарлаан.

Чажыг чымытарын, митинг-лери болган хурадаларын эр-тирип, хунтага уду демсег-жиринче кыйгырган хуу-дустары таралып турар чугу-бар амылдын организа-цияларын амыл-чорудулганы сөөлү айларда дыка күштел-ген деп, ол документде чуга-лап турар.

ТАЙБЫҢ—АМЫДЫРАЛДЫН ЧУГУЛА ЧҮҮЛҮ

РИМ. (СЭТА). 1967 чылда ажелетирген бугу-ле араб де-виксөөрлерден Израилдин шериглери үндүреринин, Палестинанын араб улугуну кү-рүм бугулаар национал өргө-лөри хандыраарын өргөкөк чугула деп турарын Чоекку Чөөн чүкө тайбын болган чөптүг чорук дөш комитеттин инициативанын бугулаар чок-та чаа. Перулагыи органи-застантынга симпозиумуна киржишкелери оналал демдө-лөң.

Чөптүг болган быжыг тай-бын ой районун бугу күрү-нелеринге, оон иштинде Изра-ильге амылчалык өргөкөк чугула деп, Израилдин симпо-зиумга киришкен хөй-ниитчи болган политиктиг өскөк амылдакчылар медегелө-нөр.

КОМИТЕТТИҢ КЫЙГЫРЫ

САЙГОН. (СЭТА). Тхөу бугуруун администрациянын солдаттары, офицерлери, ал-бан-хаакчылары чорданарга болган оларнын ө-бүлөлерини кижиги-нереин Сайгон Эвниг хөорой зоназын Шер-иг-административ комитетинин (ШАК) кыйгыры ил-да июнь 11-де чарлаттыган.

Муруну Вьетнам Респуб-ликасы Революст тур чаа-нын чоруду турар национал эптежиле болган тайбычыл-дыг политиказын амылдай-ла боттандыбышкан, Сайгон Эвниг Шериг-администра-тив комитеди Сайгоуну чалча шеринин шериг албан-чылары чоранары чаа амылчал турар, чуртка чаа хорум-чурум тургузар дөш, шөлдерге, заводтарга, фабри-

Аян-чорук доозулган

БЕИРУТ. (СЭТА). ФКП ТК-нын политбюро кижигүн. ТК секретары Поль Лоран баштаа ФКП делегацияны Ливана аян-чорууп дооскан. Чуртка чоруп турганынын үзүндө француз коммунистер Ливан-нын муруну талакы районна-рынга чораш, палестин дес-кенеринин байылы-биле та-нышкан. ФКП делегацияны Палестинанын хостарынын Организа-циянын күүскөм дага-зы Я. Арафат-биле учурашкан. Ливанни Коммунист партия-

Чилини хунтазы-биле Некинин холбаалары

БАРЫН БЕРЛИН. (СЭТА). Некинин удурукчулары Чилиде фашист хунтаны бар-ла шаа-биле деткин турар деп, Барын Берлини «Сигнал» журналы бижип турар. «1973 чылдын төңүзүндө кылдат ча-зак сан-хөпүң берге байла-ларын деткерип алыр кыл-дыр хунтага дузалаар дөш Пиночеттин бугу-чурумунга чижегелдег медегелер бугу-лаар дыка хөй чалакын тымыс-кап оон орунта хунта соон-да барып Кылатка чөс бөөр болган — деп, чүүлдө чуга-лап турар. — 1974 чылдын дүргүзүндө Мао биле Пиночеттин аразында найырла дуга-йында балымыг сөстөр аажок хөй бооп турган, парламга кой-ферепцияныгга чүве чугалап турган, хунтанын даштыкы хөрекер министринин орал-чымы Клаудия Кольдос Чили биле Кылаттын аразында ха-

Өскерилгелеринң бугуузуңде

ПАРИЖ. (СЭТА). Испания чугула өскерилгелеринин бугуузуңде турар деп чүвеге Европада ам кым-даа чижиги-мес Испанияда иштики поли-тиктиг байдалды анализтеп сайгарышкан, «Франс Ну-вель» журналын корреспон-дентин Шарль Арош Испания-да туруп турар бугу-чурумуну улаас чок болу бээрин дем-дөктер кончук хөй деп онал-лап демдөлөң.

Амгы бугу-чурумуну сан-дараакшымы күрүм-монополи-сти капиталынын кризисинин бугу Испанияга болур оон то-ларгай уруктарынын болган эрге туткан үстүкүлөр кри-зисинин факторларынын салла-ры биле бооп турар деп, фран-цуз журналист оналал дем-дөлөң. Чакант салдарлыг бө-лүктөрүн аразында чажыг, харын чамлык амыл демисел чоруп турар. Франкочун чокк талаакчыларнын чамлыкты-ры ам оон болган ою бугу-чурумундан оспаксырап мраз-ринче чүткүп турар.

Испанияда чондук демократ-тыг кесектеринин каттыжыла-зы бооп турар дээрин оналал демдөлөң, амылчы ангыныг болган улус массаларын дем-исели — бугуру Испаниянын политиктиг байылымы толарам-лы турар шиттирлөг фактор ол деп, Шарль Арош бижип турар.

Н. А. Тихоновту Э. Хонеккерниң хулээп алганы

БЕРЛИН. (СЭТА). ССРЭ биле ГДР-нин аразында эконо-миктиг болган өртем-техникте-ге кады амылдажыган амыл-чалар аразынын илде дөш-түрү турар комисициянын амылыга киржип турар совет чакан делегацияны баштап чорутур СЭП ТЕ кижигүнү, ССРЭ-нин Министрлер Чөптө-лөлийн Даргазынын орал-чымы Н. А. Тихоновту ГСЧП ТК-нын Бирги секретары Э. Хонеккер хүлөөп алган.

Бөсөдө үзүндө ЭДЧ кижигүнү чурттарын социалистиг экономиктиг интеграциянын талазыга ССРЭ биле ГДР аразында экономиктиг кады амылдажыган амыл-чаларын чугаалашкан.

Дж. Фордтуң парламга конференциязы

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Пар-лаамга конференцияныгга чүве чугалап турар. АКШ-тын президентини Дж. Форд, ол аразында, Европага аймыл чок чорук болган кады амылда-жыга талазы-биле чөвүлө туралын доостур перспекти-валарыга докталаган. Чокта чаа Барын Европага чоруп турганынын үзүндө Европага аймыл чок чорук болган кады амылдажыга талазы-биле чө-вүлө хураалдын чоруп турарын хөй-хөй Барын Европа-нын хөй-хөй удурукчулары-биле чугаалажып көргөнгин медегелөөн Хөректин ужуру ол чөвүлө хураалын түңгөч ча-дазы өрттирерине чокчулуп оор-лар деп, ол чугаалаан.

«Шак ол үр үргүлчүлөң чуга-лаажышкынынын дээрз-дөш ийи талааларан болу-ру дөш ийи билишкенин илерей-лөөн турар» дээрини мана-зын Дж. Форд чугалаан. «Бир эвес Чоекку келир үеде ол че-дин адынын шылаттына бөөр болза, мычан бөдик денелге укуражышкын Хельсинкиге организастантынган туруп бо-лур бөөр».

Стратегтиг чөсөглөнгөн-дөш кызыгдарла дуга-йында Женевага совет-амери чугаалаажышкынын дуга-йы-нун президент ол чугаала-жышкынын «бөттүг байла-да» өртти турар деп демдө-

лөөн. Бо талазы-биле мөөк кү-рөк күштүг, стратегтиг чө-сөктү өндөрө бугурун шөг-лөр дугайында дугурула-ларын ийги өлчөөн чарып шылаптар бис деп мынаныг тур-пар мен деп, ол чугаалаан.

Делегейин өскө районна-рында амери политика-биле холбашкан айтырылаларга Дж. Форд база харылаашкан. Чоекку Чөөн чүкө тайбын таарыштырылганы чөп ай-рынын хөргөңгө боку канчаар хөдөлгөри дээринин дугайын АКШ амылында шиттирлөп албаан деп, ол чугаалаан.

Амери политиканын бодуну болур шийин амылчыларнын аразында оон амаа чүү-лөри болза: «чадалашкан» ин-доматка дөр чүүдө үзүндө чү-лөң чугаалаажышкынынын катан өгөлөөн; «бүтү таламгы сүмелери» АКШ-тын белек-чөп болуру Женеваын тай-бын конференциянын чамлык-лары, азы алаактын сөөлүндө. «Женева конференцияныгга туттунуп алган, чөгүр шит-тирли базым бугуузуңде илде-тылар».

Муруну-Чөөн Азияга болган сөөлүг бугуушкынын АКШ кадыг туңгөдөр кылган деп айтырылганын президентте салган. «Вьетнамын хөй карачыг дуржулазын», президентинин сөзү-биле алы-

Вьетнам Демократтыг Республикасы Лангшон момузунуң дагылы районунда амыл-агыялары аш-чөк болган химия улетпуринге үнелгил кыл-тура болур ани-сти тарып өстүреринге специализатты-нын турар.

ЧУРУНТА: анисти болбаазыраалып кылып талазы-биле бугурулгениң лаборатория-зында. ВИА—СЭТА-нын фотосу.

Соңгулдадан соңгулдага чедир

КӨДЭЭ СОВЕТ КЫРЫНДА ТУК

Дөрт чыл, 1971 чылдың июнь 13-тен 1975 чылдың июнь 15-ке чедир үе. Тодаргайлаарга, соңгулдадан соңгулдага чедир 1462 хүнер сүрүжү артан турары бо. Бо дээрге мынча-ла улуг зөөс хуусаа, Ыччалажок чыгыс минутаала-ла муң-муң күчүгүр машыналары бүдүрүп уурауру турар бистини чүрүтүсүшкөн сайыраңгай чүрүтүсү, бо дээрге — сапал четтес үчүс-характерин бүтүп болур үчүс-дир. Бо дугайы улуг бүдүрүгелерин коорайла-лаа зөөс, а бистин республиканын би-р үзүк көдээ суурунда болуп ор мей.

Дөрт чыл, 1971 чылдың июнь 13-тен 1975 чылдың июнь 15-ке чедир үе. Тодаргайлаарга, соңгулдадан соңгулдага чедир 1462 хүнер сүрүжү артан турары бо. Бо дээрге мынча-ла улуг зөөс хуусаа, Ыччалажок чыгыс минутаала-ла муң-муң күчүгүр машыналары бүдүрүп уурауру турар бистини чүрүтүсүшкөн сайыраңгай чүрүтүсү, бо дээрге — сапал четтес үчүс-характерин бүтүп болур үчүс-дир. Бо дугайы улуг бүдүрүгелерин коорайла-лаа зөөс, а бистин республиканын би-р үзүк көдээ суурунда болуп ор мей.

де-дир» даяр тапкан, 40 уруг-лар турар аял-сад ам чедир-пестээ болган 50 уруглар ту-гар чаа садикти тууду база ажылгага киреринге чоокшу-лаан.

Торгалым ортумак шовоазым ап көрөзүңер. Дөрт чыл бу-рунгар оң өрөнкчилериниң са-ны үш чүс чүгө ажал тур-ган, ам мында 491 өрөнкчи бар. Оң иштинде малчынар-ниң 105 уруглары турарының долу хандырылганмында. 1971 чылда алдыгы класты дозуп, алгесбарың эге үжүк демгел-дерин билан ап турган өрөн-кчилер-ам Ныстоунуң биди-нонувага (ийн кижигүчүгө) че-дир билер апарган, бышкан билгиңиң аттосаткы халаа алыр дээш чүрүткө экаммен-терин дужал турар. Оңу кла-сты бо чылын шунту 46 өрөн-кчи доздор. Оңу ангыла бо дөрт чылдың иштинде школа-чылар дегем спорт залдыг апарганнар. Бүдүрүгө мас-терлерге болган аңгы-аңгы эртермеге таамайтыр дерит-тинер кластар бар.

Даштык хевир оңзагай зөөс-даа болза, литература-лар-биле шору бай ном салым суурда бар. Оңу салым алы-чалар чөлдө үзүлбөс. Хезиге када айда турарыма бир бакмы келгем. М. Шолоховтун чоокта чаа Москвага «Прав-да» деп ном үндүрер чериге үшпөн чогадаларының сес томынын чагытты. Оңу дараа-ында элэн улгады берген уйгай К. Кулажынын «Уйгу-чок Улуг-Хеминиң» кызыл то-мун салым алышкан, ук пом-га июль айның 20-де номчу-лаан.

ЧУРУКЧУНУҢ ҮЛҮҮ

Ала-чурттуң Улуг даймын-кыи киржиктиң Ю. Г. Кур-скийниң «Тыва эки турары-лар», «Тилекчи чоңга» деп бе-лүк графикач туруктары Тил-кегениң 30 чыл оюнга хол-боштур чоокта чаа Волгоград-ка, Кызылга болтулар делгел-герлерге эки үнелелле алган.

Юрий Курский Доңда Рос-товтун турук үчүлүшениң доос-ка, оң беш чыл бурунгар Тывага ажылдары-биле кел-ген. Бодунун кызымсай, ажалга шудуру чоруу, ку-дээниң чүрүкчүгү чогаалчы өздүлүшине улуг алаңга бер-ген. Улаваанда ол ном үндү-рер черге, солунгарга чүрүк-чүгү ажалдап эгелен. Чүрүк-чүгүң баштайгы бөлүк лино-графюралары Сибирь зонасы-нын Красноярск, Омск, Томск хоорайларга болтулар делгел-герлериге, а оң соңуна Мос-квата автономнуг 16 респу-бликанын, Бугу-россияның Лен-инградка, Бугу-өлөлүк Баку-га болтулар графика делгел-герлериге киргилээ.

Юрий Курскийниң чуралга уран чүдүгүн чогаалчы ажылдарының темалары яны-бүрү. Манча көдээниң болган бүдүрүгениң ажалчы кижилериниң омур-хевир, тыва на-ционал байыр-наамдының бо-лушкунары, бойдугустун чу-румаллары тамаржыр.

наагым

«Сут-Хал» совхозтун партия, комсомол комитеттеринин организастаны 9 кижик ооставтыг агиткультбригадынн кижигүнери хову тураларына тараажыларын, мал фермаларында малчынарын, бригад төлөрүн эргин-кесип, уран-талантын бараалгатыш-шаан солун лекция, беседаларын чорудуп турарлар.

ТАРААЖЫЛАРГА, МАЛЧЫНАРГА

«Сут-Хал» совхозтун партия, комсомол комитеттеринин организастаны 9 кижик ооставтыг агиткультбригадынн кижигүнери хову тураларына тараажыларын, мал фермаларында малчынарын, бригад төлөрүн эргин-кесип, уран-талантын бараалгатыш-шаан солун лекция, беседаларын чорудуп турарлар.

ТЕЛЕ-ВИДЕНИЕ

- ИЮНЬ 13-ТЕ
МОСКВАДАН
9.00—Дамчылгалар про-граммасы.
9.05—«Ус» Москва хоорай-ның Ленинград соңгулда округтунуң соңгулчуларынн РСФСР-ниң Дээди Советиниң асту-талдыга калдылат эш Н. В. Подгорный-биле ужураа жанышкандыг репортаж.
9.50—Уран чүтү мастерлер-ниң концерти. ССР Эмпле-ляция Куртумен аккадмиктиг Улуу теат-рында өңүтү дамчы-дылга. Концерт соола документалдыг филь-мер программасы.
11.30—Медээлер.
12.00—«Чурук бүрүтүсө — хун» өңүтү.
12.15—«Хөгүтү маргадаа» өңүтү.
13.00—«Шыдыраа школа» «Разрядтыгдар клас» «Өңүтү ортузу».
13.50—Киножурнал (Кызыл-дан).
14.00—«Театр дугайында» Дамчылгалы Н. Абан-кин эртерер.
15.00—Фильмдер — урунгар-га. «Бажында кым-даа чок». Хой сералык уран-чечен телефиль-мин баштайгы көрү-гүзүлгө. 13-ку, 14-ку се-риялар.
15.20—«Вальс», Уран-чечен теле-фильм.
16.20—Ала-чурттуң Улуг дай-мынн ирларынн Нору-вороссийскде Бугу-өл-лөк фестивалы. Түңгөк концерти, өңүтү.
17.45—«Ус», Информациг про-граммасы. өңүтү.
18.30—«Кижик болур», Уран-чечен телефильм. 2-ги, 3-ку сериялары, өңүтү.
КЫЗЫЛДАН
19.40—Телемедээлер.
20.00—«Тываның идеялы». Информациг програм-масы.
20.15—Чаралдар, реклама.
20.20—«Совет демократияның чамыначак тилеги» өңүтү. Дамчылыга.
МОСКВАДАН
20.55—02.00—Москва хоорай-ның Бауман соңгулда округтунуң соңгулчулар-ының РСФСР-ниң Дээди Советиниң депута-тына кандидат эш Л. И. Брежнев-биле ужуражыкчыны. Кон-церт. Кремльдиң Сыз-дилер ордуудан дам-чылыга. өңүтү.

Хайыралыг эргим кижим

Билан кээримге-ле мени эргел-деп часыдар, идик-хевиниң элп-селбир, аалдар аразында ушкырып алган чортуу-даа чорууру кижик — кырган-авам. Ийе, чүгө ол — хайыралыг кырган-ачым! Чамдыкта болган-дыга кырган-авам чүрүткөсү чыгыс мижик салгындар. Мижиктиң ике эдегерге ужу-дег оң чөлдө чыла калыс мей.

СОҢУРГАКТАРГА

Фарит чөмчөгөндө стол аарында кезеде-де эмгекч хой тогланчылар артын калдыр. Кырган-авазы оңу бо-ла чотка турар. Бир катан дүштөк чөм-соонда тогандычалары ол адмыкына бөлгөш, оозун Фаритке берген.

бис. Бо чазым улус-биле демгел-жап туруп, оозла-ла удуң-кечим хире чөргө тарым алдым.
— Оңу канчаар бис?
— Күзүн хес-көш, бастыргаш, чыярын чыяр, уур-гайларын уургай-лап алыр бис. Аал-дарга барга кан-дыг-дыр, эки ча-наан кижик сөзү-эжк дүзүгө тарга-кытга каар, бак көргөн кижик хурут шай кулар. Тараа тарым алдым, чөлдө аргам, от-лум. Хоорга, сокташ, тапка уруп алган, ап чөрдө бис. Кижик боду хууда чүвө-лүгө, ак-саалдыг кыргыч каар мей, огулум.

Чуу дээр, чүүл-бүрү чөм-чөгөш мила-ла шайлактан. Мени өсүм, чир-чир» дээр, ирей, кадай сыгпа-ла турду. Чоруур дей берген бис. Таалымчы-лаа шикир-ле: халаа-чыктар, улуг деп чүвөн төлөк-чөш адем хире буткалар белин дөр.

Чазым казы чагаа хавым хо-дулга адмытан алган, соңга чанынга турган мей. А сөзүң аңд бо сөзүң орган чериге олуруган. Ол ичкан көңүс чөш турган. Мен чөм кылар өрөш-өгө бергам, анда быштак, бер-чиг борбак хлеб эккен берген мей.

«ЛЕНИНСКАЯ ПРАВДА»
«Мурнакчыларын» «Динчишкылар» «Социалистик чарыштык экраны» «Июн 15-ге» «Советтерге соңгулда» «Чонугу кандидаттары»

Агаар
Агаарың температуразы дагыл черлерге 15—20, а оон оскелериге — 21—26 градус чыгыр болур. Кызылга 21—23 градус чыгыр.

Кинотеатрларга
ИЮНЬ 13-ТЕ
«КАА-ХЛМ» Кинотеатрында 9.30, «Карадашын» 10.55, 12.50, 14.45, 16.40, 18.35, 20.30 шактарда.